

## Semantiikan käsikirja

JOHN LYONS: *Semantics 1—2*. Cambridge, Cambridge University Press 1977. 897 s.

Jokin tieteellinen teos voi osoittautua muita tärkeämmäksi monistakin syistä. Chomskyn *Syntactic Structures* (1957) esitti uuden syntaktisen teorian ja avasi aiemmista poikkeavan näkökulman lauserakenteen ilmiöiden tarkasteluun; sitä seurannut *Aspects of the Theory of Syntax* (1965) modifioi ja täsmensi näin syntyneitä teorioita ja vakiinnutti koulukunnan perusteet. Setälän *Yhteissuomalainen äännehistoria* (1899) oli aikoinaan sekin eräiltä osin uusi teoria; verraten pitkään se kannonisti tavan, jolla suomen kielen äännehistorian ilmiöitä tarkasteltiin. Leonard Bloomfieldin *Language* (1933) taas kokosi perusteelliseksi yhtenäisesitykseksi amerikkalaisen strukturalismin kieltä koskevat näkemykset: mitkä ilmiöt kuuluvat lingvistiikan tutkimusalaan ja miten havainnot tulee tehdä. Lauri Hakulisen *Suomen kielen rakenteesta ja kehityksestä* (1941, 1946) puolestaan tuli käsikirja, johon oli koottu siihenastisen fennistiikan keskeiset saavutukset.

Ei ole osoitettavissa yhtä ainoata kriteeriä, jonka nojalla kielitieteellisen teoksen merkitys ja käyttöarvo voitaisiin ennustaa. Silti voimme usein jo ensi lukemalta — jopa pikaisen selailun perusteella — vakuuttua siitä, että käsissämme on lingvistinen merkkiteos. Ja joskus meillä on tämä var-

muus jo etukäteen kirjasta, joka vasta on ilmestymässä: työn tietää kun tekijän tuntee.

John Lyonsin *Semantics* on juuri tällainen teos. Lyons käytti kirjoitustyöhön kuusi vuotta; tietoja tulossa olevasta kirjasta vuoti julkisuuteen, ja siihen kohdistuneet odotukset olivatkin vahvoja. Monet meistä ovat oppineet kielitiedettä Lyonsin vuonna 1968 ilmestyneestä yli 500-sivuisesta synkronisen kielentutkimuksen perusesityksestä *Introduction to Theoretical Linguistics* (ks. *Vir.* 1971 s. 86). Jo siihen sisältyi laajahko semantiikan esittely — vielä 60-luvulla tämä ei ollut vastaavissa teoksissa aivan tavallista. Mutta niinpä Lyons onkin keskittynyt ensi sijassa juuri semantiikkaan, niin kuin jo hänen väitöskirjansa *Structural Semantics* (1963) osoitti.

Lyons on omaksunut ideoiden välittäjän ja kokoajan tehtävät. Tässä roolissa hän toimitti laajalti luetun artikkelikokoelman *New Horizons in Linguistics* (1970, ks. *Vir.* 1971 s. 235—236) sekä Fontana *Modern Masters* -sarjassa ilmestyneen kirjansuomen *Chomsky* (1970), jossa transformaatiokieliopin perusideat ja siihenastinen kehitys esitellään hämmästyttävän selkeässä ja helposti omaksuttavassa muodossa. Lähes 900-sivuinen kahteen nidokseen jaettu *Semantics* on kuitenkin tekijänsä aikaisempiin suorituksiin verrattuna kuin graniittilinna tavallisten talojen keskellä. Tähänastisista semantiikan esityksistä se ei ole vain sivumäärältään mittavin



vaan myös laaja-alaisin ja syvimmälle yltävä.

Lyons ei rakenna kirjassaan yhtenäistä semantiikan teoriaa; sen sijaan hän on pyrkinyt kokoamaan siihen keskeisen osan siitä tiedosta, jonka semantiikan tutkimus on toistaiseksi kyennyt kielestä paljastamaan. Teoksessa esitelläänkin melko seikkaperäisesti useiden sekä semanttisten että grammaattisten teorioiden näkökulmia, mutta Lyons varoo sitoutumasta niistä ainoankaan (silmään pistävää tosin on, että hän tuntee selvää sympatiaa erityisesti pinta- ja syvärakenteella operoivaa transformaatiokielioppia kohtaan). Näin hän on voinut välttää rajoittuneisuuden vaarat, joita väistämättä aiheutuu yhteen näkökulmaan sitoutumisesta. Silti teoksessa on näkevinään yhtenäisen punaisen langan: se käsittelee systemaattisesti sitä kielitieteen keskeistä tutkimusongelmaa, miten kielellinen muoto heijastaa merkitystä.

Teoksen ensimmäinen osa on luonteeltaan johdatteleva. Alkuluku on peruskäsitteiden ja keskeistermien selvittelyä: mikä on merkitys, mitä ovat tyyppi ja esiintymä (token), objektikieli ja metakieli, lekseemi, muoto ja ilmaus, tekstilause ja systeemi-lause. Kolme seuraavaa lukua pyrkivät asettamaan semantiikan tutkimuksen laajempiin kehyksiin. Lyons tarkastelee kieltä semioottisena järjestelmänä ja esittelee laajalti kommunikaation yleisiä piirteitä; hän jakaa informaation osin Bühlerin ja Jakobsonin esikuvan mukaisesti deskriptiiviseksi, sosiaaliseksi ja ekspressiiviseksi. Ylipäänsä lähtökohta on melko vahvasti saussurelainen; semiotiikkaa käsittelevässä luvussa pohditaan myös seikkaperäisesti Peircen esittämää merkkien kolmijakoa symboleihin, ikoneihin ja indekseihin ja osoitetaan siitä kielitieteelle avautuvat näkökulmat. Lyonsin kehukset ovat kuitenkin avarat, ja niinpä hän puuttuukin mm. ihmiskielen luonteenomaisiin piirteisiin ja luo katsauksen myös kielen alkuperää ja biologista perustaa koskeviin oletuksiin. Alkujakson viides ja kuudes luku taas suuntautuvat behavioristiseen ja loogiseen semantiikkaan; vaikka tarkastelu onkin kriittistä,

Lyons suhtautuu behaviorismiin selvästi ymmärtävämmiin kuin 1970-luvun lingvistikit yleensä.

Erityisen merkittävä on referenssiin, mielteeseen (sense), denotaatioon ja nimeämiseen keskittyvä seitsemäs luku. Lyons erottaa toisistaan viittaavan ja predikoi- van ilmauksen ja korostaa sitä, ettei ilmaus sinänsä viittaa: puhuja viittaa ilmauksen avulla. Hän tarkastelee definiittistä ja indefiniittistä, distributiivista ja kollektiivista, singularista ja generaalista, spesifistä ja epäspesifistä referenssiä, selvittelee merkityspostulaattien ja pragmaattisten implikaatioiden suhdetta, nimien referentiaalista ja vokatiivista tehtävää. Erityisen selvästi näkyvät siellä täällä teoksessa toistuvat ontogeneettiset pohdiskelut juuri tässä luvussa. »Sanojen denotaation oppimista ei voida erottaa niiden merkityksen oppimisesta, eikä tätä puolestaan voida erottaa siitä, että opitaan sanojen ja ilmausten sopivuus aktuaalisiin käyttötilanteisiin», päättää Lyons tarkastelunsa.

Lyons on rajannut historiallisen semantiikan ja etymologian tehtävänsä ulkopuolelle, ja samoin hän ilmoittaa sivuuttavansa tekstien rakenteen, tyylin ja metaforan (niistä kaikista on tosin siellä täällä muutamia hyvinkin tärkeitä kommentteja). Semantiikkaa Lyons tarkastelee nimenomaan synkronisen »mikrolingvistiikan» kehyksissä; mikrolingvistiikan hän määrittelee (s. 585) »siksi kielentutkimuksen haaraksi, joka keskittyy systeemilauseiden fonologisen, grammaattisen ja semanttisen rakenteen analyysiin». Semantiikassa tätä rajanvetoa osoittaa esimerkiksi suhtautuminen referenssiin (s. 660): referenssiin mikrolingvistinen semantiikka puuttuu vain siltä osin, että »se spesifioi ehdot, jotka määrittävät ilmausten potentiaalisen referenssin ilmausten mielteen (sense) ja denotaation sekä kulloistenkin kielisysteemien relevanttien grammaattisten ja fonologisten sääntöjen avulla».

Tällainen raja- ja ohjelmallinen käytännöllinen kuin ohjelmallinen (»Sometimes one must stop even if one has not finished!»), ja tuon tuosta kirjasta löytää pragmatiikan tärkeyttä ja sen heijastumis-



ta semantiikkaan korostavia huomautuksia. Jälkimmäisessä nidoksessa käsitelläänkin mm. puheaktiteoriaa ja illokutiivisia sävyjä omassa luvussaan, mutta sama pyrkimys kytkeä kielen rakenne sen käyttöön on nähtävissä muualtakin. Niinpä Lyons puhuu »pragmaattisesta totuudesta» ja »pragmaattisista implikaatioista» ja tähdentää vahvasti sitä, että kielen sanojen ja lauseiden merkitys riippuu viime kädessä siitä, mitä puhuja tarkoittaa niiden käytöllä.

Kielen instrumentaalisen luonteen korostamiseen liittyy myös se, ettei Lyons suinkaan näe lekseemien merkityksen määrittyvän yksinomaan tai edes ensi sijassa niiden denotaattien fysikaalisten ominaisuuksien nojalla: »Paljon tärkeämpi näyttää olevan olioiden, ominaisuuksien, aktiviteettien, prosessien ja tapahtumien rooli tai funktio kieltä käyttävän yhteisön elämässä ja kulttuurissa» (s. 210). Lyons ei siis näe kieltä autonomiseksi järjestelmäksi; päinvastoin se kytkeytyy kiinteästi ihmisen ja ihmisyhteisön toimintaan. Tätä heijastaa jo salienssin (korostuneisuuden, keskeytyksen) käsitteen toistuva esiintyminen; tältä kannalta Lyons lähestyykin kognitiivista psykologiaa ja prototyypin semantiikkaa. Tätä termiä hän ei tosin käytä, mutta teoksesta löytyy viittauksia mm. Eleanor Roschin töihin; lisäksi Lyons toteaa Wittgensteinin perheyhtäläisyyksien osuuden sanasemantiikan kuvauksessa ja korostaa erontekoa lekseemin keskeisen (fokaalisen) ja kokonaisdenotaation välillä. Fokaalinen denotaatio Lyonsin esittämässä mielessä on tulkittavissa juuri prototyypiseksi merkitykseksi; Lyons moittiikin strukturalisteja siitä, että he ovat sivuuttaneet sen keskittymällä liiaksi määrittelemään sanojen denotaatioiden rajoja.

Teoksen ensimmäisen osan päättävät kaksi strukturaalista semantiikkaa koskevaa lukua, joissa huomio kohdistuu sanasemantiikkaan: oppositioon ja kontrastiin, hyponymiaan, semanttisiin kenttiin, osa : kokonaisuus -suhteeseen, komponenttianalyysiin jne. Varsin tervetullutta on se, että Lyons korostaa syntagmaattisten suhteiden

merkitystä sanasemantiikassa, joka yleensä tyytyy lekseemien välisten paradigmaattisten suhteiden erittelyyn. Ylipäänsä hänen käsityksensä komponenttianalyysin riittävydestä sanasemantiikan kuvaukseen on melko skeptinen.

Niin kuin Lyons itsekin toteaa esipuheessaan, teoksen ensimmäinen osa on luonteeltaan yleisempi ja johdattelevampi kuin toinen. Sitä voidaan tosin pitää pikemmin semanttisesti suuntautuneena katsauksena kieleen ja kielitieteeseen kuin pelkkänä semantiikan yleisesityksenä. Teoksen jälkimmäisessä osassa käsittelytapa on sama, mutta nyt tarkastelu etenee yksityisestä ilmiöstä tai ilmiökimpusta toiseen. Lyonsin perusnäkemysten mukaan »kielten rakenne voi olla osaksi — vaikka ei kokonaan — semanttisten erojen määräämä» (s. 449). Toisin sanoen ilmausten grammaattisten ja semanttisten ominaisuuksien välillä vallitsee korrelaatio. Tätä taustaa vasten onkin odotuksenmukaista, että Lyons kytkee semanttisen analyysin hyvinkin tiukasti grammaattisen rakenteen tarkasteluun.

Painavinta Lyonsin teoksessa onkin kiistatta yli 500-sivuinen toinen osa; sen kahdeksasta luvusta kolme keskittyy semantiikan ja kieliopin suhteiden erittelyyn. Niistä ensimmäinen on luonteeltaan johdatteleva; Lyons käy siinä lävitse kieliopin eri tasot ja niiden välisen eronteon; hän puuttuu grammaattisuuden ja kaksitulkintaisuuden käsitteisiin, käyttää melko runsaasti tilaa generatiivisen kieliopin ja erityisesti generatiivisen semantiikan kriittiseen tarkasteluun. Paljon enemmän uutta sisältyy toiseen jaksoon, jossa huomion keskipisteenä on kielellisten ilmausten ontologisen taustan selvittely. Erityisen antoisalta tuntuu jaottelu ensimmäisen, toisen ja kolmannen asteen olioihin, jota esimerkiksi Auli Hakulinen ja Fred Karlsson ovat soveltaneet Nykysuomen lauseoppia -teokseensa. Valaiseva on myös determinaattorien, kvanttorien ja erityisesti klassifikaattorien tarkastelu. Viimeinen semantiikan ja kieliopin suhteisiin suuntautuvista jaksoista keskittyy ydinlauseeseen: mikä on lauseen ydin, millaisia predikoivia raken-



teita siitä voidaan erottaa, mitä ovat valenssi, kausatiivisuus ja transitivisuus, teema, reema ja fokus?

Esimerkiksi Lyonsin peruslausetyyppien («lausekaavojen») käyttökelpoisuus kieliopin kuvauksessa on ilmeinen. Tosin Lyons näyttää tässä kohdin korostavan liikaakin semanttisia ominaisuuksia grammaattisten kustannuksella; näin lokatiivisuus nousee lausekaavojen yhteydessä ansaitsemattoman keskeiseen asemaan. Niinpä Lyonsin mukaan lause *London is cold* edustaa kaavaa  $Loc (+ Cop) + A$ , lause *This place is London* kaavaa  $Loc (+ Cop) + Loc$  ja lause *This place is a city* kaavaa  $Loc (+ Cop) + NP$ . Myöhemmin (s. 723) hän ulottaa lokatiivisen subjektin vieläkin laaja-alaisemmaksi: lauseessa *John has the book* voidaan *John* katsoa lokatiiviseksi subjektiksi. Lyons olettaa, että näin erottuneet lausekaavat ovat »puhtaasti grammaattisin perustein» tunnistettavissa eri kielistä. Hänen postuloimansa englannin lokatiivisubjektin nojautuu kuitenkin semanttisiin kriteereihin eikä grammaattisiin, ja grammaattisesti näiden lauseiden  $Loc$  onkin katsottava NP:ksi. Suomen kaltaiseen kieleen lokatiivis pohjainen kuvaus jossakin määrin sopii. Lauseisiin *Lontoossa on kylmä* ja *Jussilla on kirja* sisältyvä adverbiaali on tietenkin lokaalinen, mutta tämä ei vielä riitä siihen, että Lyonsin esimerkkien käännösvastineissa *Tämä paikka on Lontoo* ja *Tämä paikka on kaupunki* subjektin tulisi katsoa edustavan tavanomaisesti NP:stä eroavaa lokatiivisubjektin kategoriaa.

Hieman ohueksi jää tässä luvussa myös kausatiivisuuden ja erityisesti passiivin käsittely. Lyons kytkee molemmat valenssiin: kausatiivistaminen lisää verbin paikkaisuutta yhdellä, passiivistaminen taas vähentää sitä vastaavasti. Näissä prosesseissa on kysymys kuitenkin myös muusta; niinpä passiivi toimiikin monissa kielissä paitsi subjektin (tekijän) häivyttäjänä myös topikaalisuuden keinona.

Seuraava luku keskittyy leksikon ongelmiin: miten kuvata lekseemi, miten sananmuodostus, mitä on produktivisuus, mitä homonymia ja polysemia? Tämä jak-

so liittyy luonnollisena jatkona kolmeen edelliseen, kieliopin ja semantiikan suhdetta käsittelevään lukuun; tarkastelu osoittaa varsin kourantuntuvasti sen, kuinka monet keskeisetkin sanastontutkimuksen ongelmat ovat edelleen ratkaisematta.

Teoksensa toisen nidoksen alkuosan Lyons omistaa siis semantiikan ja kieliopin (sekä leksikon) suhteille; jälkipuolisko taas suuntautuu osaksi ulos »mikrolingvistiksestä semantiikasta»: 14. luku käsittelee kontekstia, tyyliä ja kulttuuria, 15. luku deiktistä, tilaa ja aikaa, 16. luku moduksia ja illokutiivisia sävyjä, ja teos päättyy modalisuutta käsittelevään lukuun. Tämä lähes 300-sivuinen jakso on teoksen persoonallisim ja jännittävin osa. Lyons vyöryttää siinä esiin idean toisensa jälkeen; osa niistä on pitkälle työstettyjä, osa spekulatiivisia, mutta merkityksettömiä niistä tuskin on ainoakaan.

Semantiikan kytkemisen kontekstiin Lyons aloittaa kommunikatiivisesta kompetenssista, Gricen maksiimeista, implikaatioista ja presuppositioista; hän käsittelee Firthin kontekstuaalista merkityksen teoriaa, tarkastelee stilististä, alueellista ja sosiaalista variaatiota ja päättää 14. luvun systeemi- ja tekstilauseiden suhteita tarkastelemalla.

Teoksen yksityisistä luvuista paitsi mit-tävin myös vaikuttavin keskittyy deiktisyyteen ja laajemminkin ajan ja paikan käsittelyyn. Juuri deiktisyys osoittaa selvimmin kielen egosentrisyyden; puhuja suhteuttaa sanomansa omaan näkökulmaansa: spatio-temporaalinen nollapiste on tässä ja nyt. Lyons alkaa tarkastelunsa pronomineista, käsittelee demonstratiiveja ja määräistä artikkelia, pohtii deiktisten ja anaforien ilmausten suhdetta. Aikamuotojen ja aikareferenssien kautta hän etenee spatiaaliseen referenssiin ja edelleen aspektin ongelmiin. Kuten tunnettua, aikamuodot ja aspekti kietoutuvat monin tavoin yhteen, eikä niihin liittyvien ilmiöiden selvittelyä suinkaan helpota se, että samaan vyyhteen sotkeutuu myös modalisuus (selvimmin tämä näkyy futurista, johon lähes aina liittyy modaalisia vivahteita). Aspektin yh-



teydessä Lyons johdattaa lukijansa todella syvälle kielen labyrinttiin, eikä ulospääsyä näytä löytyvän. Hän erottaa toisistaan aspektin ja verbin »aspektuaalisen luonteen», analysoi erilaisia tilannetyyppejä ja väläyttää näkyviin uusia kytköksiä: aspekti on yhteydessä lukuun, jaollisuuteen ja referenssin spesifisyyteen, samoin negaatioon ja sijasysteemiin. Lyons on tässä ainakin osittain oikeassa, ja näin paljastuvien yhteyksien analyysi voikin johtaa todella keskeisten semanttisten ja ilmeisesti myös kognitiivisten ilmiöiden jäljille. Niin kuin Lyons itse huomauttaa, juuri aspektijärjestelmä osoittaa erityisen selvästi todeksi strukturalistien iskulauseen »Kaikki riippuu kaikesta». Tämä luku päättyy elegantisti lokalistista näkemystä korostavaan jaksoon, jossa Lyons keskittyy »abstraktiseen lokaalisuuteen» ja kytkee siihen mm. transitiivisuuden ja kausaalisuuden: valenssiroolit 'lähde', 'syy' ja 'agentti' ovat tästä näkökulmasta sukua toisilleen samoin roolit 'maali', 'vaikutus' ja 'kohde'.

Viimeistä edellinen luku rakentuu puheaktien, negaation, performatiiviteorian ja illokutiivisten sävyjen ympärille. Lyons lähtee tutulta Austinin luomalta pohjalta, mutta liittää tarkasteluunsa Haren esittämän kolmijaon, jonka mukaan ilmauksen looginen rakenne muodostuu kolmesta komponentista: frastinen on »se lauseiden osa, joka on yhteinen toisiaan vastaavalle deklaraatiiviselle, jussiiviselle [imperatiiviselle] ja interrogatiiviselle lauseelle»; trooppinen on »se lauseen osa, joka vastaa sitä puheaktin tyyppiä, jota toteuttamaan lausetta tavanomaisesti käytetään»; neustinen taas on »se lauseen osa, joka ilmaisee puhujan sitoutuneisuutta frastisen ilmaiseaman propositionaalisen sisällön faktuaalisuuteen, toivottavuuteen jne.» Tämän kolmijaon mukaisesti Lyons pyrkii erottamaan negaatiosta vastaavat kolme tyyppiä, ja hän soveltaa samaa jaottelua myös modaalisuuden analyysiin. Täysin vakuuttavasti ei Lyons kuitenkaan saa osoitetuksi tällaisen tarkastelutavan etuja, ja ilmeisesti tuntuukin, että negaation ja samoin mm. kvanttorien vaikutusalaan kytkeyty-

vät ilmiöt ovat pragmatiikan sivuuttavassa »mikrolingvistikissä» tarkastelussa erittäin hankalia.

Lyons päättää teoksensa katsauksella modaalisuuteen. Sekä välttämättömyydestä että mahdollisuudesta hän erottaa vaikiintuneeseen tapaan aleettisen lisäksi episteemisen ja deonttisen; episteeminen modaalisuus jakautuu hänen käsittelyssään edelleen kahtia subjektiiviseen ja objektiiviseen. Tarkastelu ulottuu paitsi grammaattisiin moduksiin myös aikamuotoihin, referenssiin ja aspektiin saakka ja kuvastaa siten osaltaan Lyonsin hellittämätöntä pyrkimystä kytkeä näennäisen erilliset kielen ilmiöt yhteen. Tällainen holistinen tarkastelutapa johtaa tietenkin korkean tason abstraktioihin, mutta Lyonsin osoittamia kytköksiä on vaikea katsoa satunnaisuusiksi. Hänen viitoittamansa suunta on houkutteleva, mutta näin paljastuvien semanttisten ilmiöiden selvittäminen osoittautunee vaikeaksi, ellei näkökulmaa laajenneta »mikrolingvistisestä semantiikasta», maksimaalisen epäkontekstuaalistettujen systeemilauseiden tarkastelusta, aitojen tekstilauseiden analyysiin. »Depragmattistamisprosessilla on rajansa», toteaa Lyons itsekin (s. 849): »Kielet opitaan ja niitä käytetään konteksteissa, jotka osittain määräytyvät kieltä käyttävien ihmisten erilaisista oletuksista ja presuppositioista, eikä näitä oletuksia ja presuppositioita voida välttämättä esittää määritettävissä olevien propositioiden joukkona.» Monien muiden kielen ilmiöiden tavoin ei modaalisuuttakaan voida ymmärtää tai analysoida tyydyttävästi muuten kuin kielen indeksaalisten ja instrumentaalisten funktioiden avulla, sillä deskriptiivinen funktio on niille alisteinen, toteaa Lyons.

Lyonsin teos on kokonaisuutena mykistävä saavutus: laaja, oivaltava, syvälinen. Termikysymysten käsittely tosin venyy paikoin tarpeettomankin laveaksi, jopa pitkävetiseksi, mutta enimmäkseen teksti on todella innostavaa luettavaa: semantiikan ongelmat piirtyvät lukijan eteen viekoittelevina, omakohtaisiin selvityksiin ärsyttävinä. Tenttikirjaksi ei teoksesta kui-

tenkaan ole; sellaiseksi se on aivan liian raskassoutuinen, amorfinen ja koukeroinen. Sen sijaan ainoakaan syntaksin ja semantiikan ongelmiin vakavissaan porautuva tutkija voi tuskin sivuuttaa Lyonsin kirjaa ja sen mitä erilaisimmista kielen ilmiöistä esiin vyöryttämiä ideoita.

Teoksen käytettävyyden kannalta on valitettavaa, että sen kumpaankin osaan sisältyvä sinänsä laaja hakemisto on teknisesti toteutukseltaan heikko. Mukaan on poimittu melko mekaanisesti täysin tyhjänpäiväisiäkin hakusanoja ja sivuviitteitä, samalla kun monet keskeiset seikat jäävät lähes löytymättömiin, parhaimmillaankin muutaman harvan viittauksen varaan. Merkittävä parannus onkin se, että ensimmäisen osan vuonna 1981 ilmestyneeseen painokseen hakemisto on täysin uusittu; luultavasti myös toisen osan seuraava painos on tässä suhteessa korjattu.

Lyonsin alkuperäisenä tavoitteena oli laatia eri alojen opiskelijoille ja suurelle yleisölle suunnattu lyhyehkö semantiikan yleisesitys. Yritys ei onnistunut: teoksen ensimmäinenkin osa on tässä suhteessa liian raskas ja vaateliias. Toisessa osassa Lyons kertoo yrittäneensä »tehdä enemmänkin kuin vain selkiyttää ja systemoida toisten tekemää työtä»; niin kuin hän turhan vaatimattomasti toteaa, sen luvuista monet »sisältävät jaksoja, joissa — ellen erehdy — on joitakin omia ideoitani». Tältä osin hän on kiistatta saavuttanut tavoitteet. Teoksen suurin ansio onkin juuri siinä, ettei Lyons ole tyytynyt pelkästään kirjaamaan »varmaa tietoa», standardikäsityksiä; sen sijaan hän on virotellut esityksensä täyteen persoonallisia kommentteja, rohkeita hypoteeseja, spekulatioita ja tuoreita näkökulmia. Ne ovat vahva piristysruiske lingvistiselle semantiikalle, joka on 1970-luvulle saakka kitunut fonologisiin ja grammaattisiin rakenteisiin keskittyneen kielentutkimuksen varjossa.

PENNI LEINO